HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

בבית נמי כיון דאעיל ידיה אסתאב. דלהל המת כמליא טומאה דמי ומיד שהושיט ידו בפנים כאילו נגע במת ואכתי לא קרינן לא יבא וכי עייל כולי האי טמא[1] ומחוצל ועומד הוא ואתרי[2] לא תמצא חיוב לא יבא עם לא יטמא [כיון][3] שהוא מחוצל ועומד לא היה לנו [ד] לרבות להחלו למעט מחוצל ועומד הוא אלא לדרשה אחריתי כדנסמוך: **אלא** אמר ר"א צירף ידו לבית. כלומר שהכניסה לבית קודם לגוף משום טומאה איכא משום ביאה ליכא דמחוצל ועומד: **צירף** גופו. כלומר היו ידיו ורגליו[4] ד) ושטופו[4] לגופו ולא הכניסן תחילה טומאה וביאה בהדי הדדי קאתיין ואומר הר"ס אף ע"ג דבית המנוגע אמר בפר' השוחט (חולין דף נג:) ידיו טמאות דרבנן אף כי מגורע מטמא באהל מ"מ אינו כ"כ כמו ה) מילי[5] טומאה שכמו כן בבית המנוגע הנכנס שם טמא אפילו לא נגע ואפ"ה נטמא במשניות דאם יש מחילה כל שהוא[6] למגורע לא יטמאנו ואילו בטומאת מת אף פותח טפח מביא הטומאה: **הא א"א שלא עייל חוטמו בריש**א. ונתת ליה טומאה: אלא אמר רבא הכנים ידו[7] משום טומאה איכא. פירוש משום דחוטמו עייל בריש**א**: **הכנים** גופו **טומאה וביאה** בהדי הדדי קאתיין. כלומר שהיה כופה ראשו חוץ לבית כמו הלכוף כאגמון ראשו (ישעיה נח): **והא לא אפשר דלא עייל אצבעא דכרעיה תחלה**. ולא מצי לאוקמי [בבוחו לבית ה)אחורית דלא שמיה] ביאה כדאמר בפרק ב' דשבועות (דף יז:) ובפ"ק דחולין (דף י:) ולכולהו מצי למיפרך הא לא אפשר דלא עייל מיעוטא בריש**א** ומטמא ליה בטרס יכנס ו)כדרכו: **כגון** שנכנס בשידה תיבה ומגדל ובא אחר ופרע עליו המעזיבה דטומאה וביאה בהדי הדדי קא אתיא. ול"ל [דהוא] מסייע להסיר המעזיבה דהא בהתרו בו למלקות אירי: **מר** בר רב אשי אמר כגון דעייל [בשהוא גוסס] ונפק נשמתא אדיתיב התם דטומאה וביאה בהדי הדדי קאתיא ז): **מהכא** משמע. דכהן אסור ז) [ליטמא לאחריס אף כשהוא מטומא כבר] לקרוביו[8] ואף כי מחוצל ועומד הוא דאף לפי דברי רבא אם פירש אסור ליטמא שהרי אחר שיפרוש ממנו ח) יצקה על שאר מתים ט) [אם] מאהיל עליהן וכן שמעתי מאשלי רבדבי י) לשון ר"י שהגיר יושב בבית והוא עת כזאת מת בבית שהוא שם: **להחלו**. בכהן הדיוט כתיב: **עד** שעה [שימות]. ולאפוקי מגוייד דלהחלו משמע לאחר שנעשה חלל: רבי אומר במותם. בגיר אומר בבית דאעיל ידיה אסתאב. דלהל המת כמליא טומאה דמי ומיד שהושיט ידו בפנים כאילו נגע במת ואכתי לא קרינן לא יבא וכי עייל כולי האי טמא[1] ומחוצל ועומד הוא ואתרי[2] לא תמצא חיוב לא יבא עם לא יטמא [כיון][3] שהוא מחוצל ועומד לא היה לנו [ד] לרבות להחלו למעט מחוצל ועומד הוא אלא לדרשה אחריתי כדנסמוך: **אלא** אמר ר"א צירף ידו לבית. כלומר שהכניסה לבית קודם לגוף משום טומאה איכא משום ביאה ליכא וצירף גופו טומאה וביאה בהדי הדדי קאתו הא אי אפשר דלא עייל חוטמו בריש**א** ונחית ליה טומאה אלא אמר רבא הכנים ידו משום טומאה איכא משום ביאה ליכא הכנים גופו טומאה וביאה בהדי הדדי קא אתיין והא אי אפשר דלא עייל אצבעתא דכרעיה בריש**א** ונחת להו טומאה אלא אמר רב פפא ב)כגון שנכנס בשידה תיבה ומגדל ובא חבירו ופרע עליו את המעזיבה דטומאה וביאה בהדי הדדי קאתיין מר בר רב אשי אמר א) [2]כגון דעייל כשהוא גוסס ונפק נשמתיה אדיתיב דטומאה וביאה בהדי הדדי קאתיין ת"ר [1]להחלו עד שעה שימות רבי אומר (ג) [2]במותם יטמא עד שימות מאי בינייהו אמר ר' יוחנן משמעות דורשין איכא בינייהו ר"ל אמר גוסס איכא בינייהו למאן דאמר מלהחלו אפילו גוסס למ"ד במותם עד שימות אין גוסס לא ולמ"ד מלהחלו הכתיב במותם מיבעי ליה לכדרבי ג)דתניא רבי אומר במותם אינו מטמא ד אבל מטמא בנגעתם ובזיבתם ולמאן דאמר במותם הא מיבעי ליה להאי סברא א"כ לימא קרא במות מאי במותם שמעת מינה תרתי ולמ"ד במותם הכתיב להחלו להחלו להכי הוא דאתא במי שאינו מחולל יצא זה שמחולל ועומד ולמ"ד מלהחלו הא מיבעי ליה להאי סברא א"כ לימא קרא להחל מאי להחלו שמעת מינה תרתי מיתיבי ג)ה אדם אינו מטמא אלא עד שתצא נפשו ואפילו מגוייד ואפילו גוסס ולמ"ד מלהחלו הא קתני דאינו מטמא לענין טמוי עד דנפקא נפשיה ו לענין אתחולי הא איתחיל: אמר

[כתב] במותם לא יטמא אבל יושב הוא בהספד ובשורה: **אם** כן נימא קרא להחל מאי להחלו מיתיבי האדם אינו מטמא עד שתצא נפשו **ואפילו** מגוייד. פירוש לשון גודו אילנא (דניאל ד) מלא פלעים (ופגמים) והתם בפ' האשה (יבמות דף קכ:) [דייק] מהך ברייתא דמגוייד לא חיי ל) טמוי לא מטמא הא מחייא לא ופליגי ביה תנאי התם: **ולמ"ד** מלהחלו הא קתני ואינו מטמא עד שימות. מכל מקום[10] נדרש לאו דלא יטמא כאילו סמכו[11] להחלו להזהירו אף[12] גוסס משום חילול והוי מצי לשנויי דהך מ) ו)ברייתא כו'[13]: **ומהכא** שמעינן דהכהן אינו מוזהר על הגוסס דקי"ל כר' יוחנן לגבי ר"ל ומיהו בה"ג גרים אביי במקום רבי יוחנן ורבא במקוס ר"ל ולפ"ז נקטו רבי יוחנן [ולרבא פליגי רבי ורבנן[14] ואית לן ח) הלכה כרבי מחבירו [ולא מחבירו נמלא] יהא כהן מוזהר על גוסס: הלכה כרבא לגבי דאביי

[א מיי' פ"ז מהל' טומאת מת הל' יא:]:

עג ב ג מיי' פ"ה מהל' מזיכות שלכה יח ופ"ג מהל' אבל הל' ו:

עד ד מיי' פט"ז מהל' טומאת אוכלין הלכה ט:

עה ה מיי' פ"ל מהל' טומאת המת הל' טו [טוש"ע יו"ד סי' שע]:

עו ו טוש"ע שם:

הגהות התוספות

1. נדל"ל וכי עייל טוליה בתר הכי טמא כו'. 2. נ"ל ואתרי כי לא. 3. תיבת כיון ממחק. 4. ול"ל כי אם כשהוא. 5. נ"ל אינו כ"כ כמאן דמלי. 6. תיבת כל שהוא ממחק. 7. נדל"ל הכנים חוטמו בין בגמ' בין ברש"י בין בתוס'. 8. נ"ל מהכא משמע דכהן אסור ליכנס בבית הקברות אף לקרוביו שהוא מוזהר לטמא בהו, ואף כי כו'. 9. נ"ל תימה הא אפילו כו'. 10. נ"ל ומשני לענין טמוי כו' ומכל מקום. 11. נ"ל כאילו סמכו למלא להחלו והכי הוא כאילו כתב לא להחלו. 12. נ"ל אף על. 13. נ"ל כרבי. ותיבת כו' ממחק. 14. נ"ל פליגי רבי ורבנן בגוסס.

מוסף רש"י

כגון שנכנס בשידה תיבה ומגדל. שמפסיק בינו לבין הטומאה ומזר בעודו בשידה שהוא שהור ואח"כ בא מבחו ופרע את המעזיבה שהוא מתחיו, שהיתה השידה מעל ראשו (לעיל יז:).

פי' הרא"ש

דאם נגע בב' מתים בבת א' והתרו בו על שניהם לא לקי אלא א' דשם נגיעה הכל אחד: ופריך בבית נמי היכי משכחת שיבואו שניהם כאחד דכיון שהכניס ידו לבית [אף דעדיין לא] נכנס כל גופו כאילו נגע באצבעו במת דביתא כמאן דמלייא טומאה דמי ומשום לא יבוא ליכא עד שיכנס רוב גופו ונמצא כבר מחולל ועומד הוא: ומשני דאי צרף ידו פירוש כשהכניס ידו תחלה לבית משום ביאה ליכא: צירוף גופו. פי' שהיו ידיו צרופות ותכופות לגופו חייב ב': והדר תו פריך אפילו צירף גופו אי אפשר דלא עייל חוטמו ברישא ונטמא כל גופו קודם שיכנוס רובו: ומשני הכנים ראשו ודאי ליכא משום ביאה הכנים גופו כגון שעקר ראשו לאחוריו ונכנס רוב גופו ו) קודם שנכנס חייב ב'. והדר תו פריך אפילו הכניס גופו א"א דלא עייל

תורה אור השלם

1. לא יִטַּמֵּא בַּעַל בְּעָמָיו לְהֵחָלוֹ: ויקרא כא ד
2. לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לְאָחִיו וּלְאַחֹתוֹ לֹא יִטַּמֵּא לָהֶם בְּמֻתָּם כִּי נֵזֶר אֱלֹהָיו עַל רֹאשׁוֹ: במדבר ו ז

נוסחת הריב"ן

ו) נמי: ב) לאלו דמשמע בין לענין מי שאינו מחוצל שלא יגע בגוסס דמשמע לאלו כמו חלל חרב ומדקאמר להחלו וכו':

הגהות הב"ח

(א) גמ' רבי אומר לא יטמא להם במותם עד שימות: (ב) רש"י ד"ה משמעות וכו' לא הוי מחוצל ועומד מהאי קרא דלהחלו ומר משמע ליה מאידך קרא דעד שעה שימות הס"ד ואח"כ מ"א וי"ל אמר וכו' ולא נזיר עד שימות אבל בגוסס:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) גמ' כגון דעייל כשהוא גוסס. נ"ב עי' ח"מ: ב) רש"י ד"ה הא וכו' ולא הוי טומאת ביאה כל"ל: ג) ד"ה מיתיבי וכו' דבריית"א בהעור והרוטב. תיבות בהעור והרוטב ממחקו וי"ב בפ' האשה ביבמות דף קכ ע"ב: ד) תוס' ד"ה בבית וכו' לא היה לנו לרבות. תי' לרבות ממחק וי"ב לדרוש: ה) ד"ה הא וכו' לבית דרך אחורית כל"ל. נ"ב עי' ח"מ: ו) ד"ה מר בר רב אשי וכו' הדדי קאתיא. נ"ב פי' שהגיר יושב בבית והיה מת בעת הזאת מת בבית שהוא שם כל"ל. ח"מ: ז) ד"ה מהכא משמע דכהן אסור ליטמא וכו' כבר לקרוביו. מן תי' ליטמא עד לקרוביו ממחק וי"ב ליכנס לבית הקברות אף לקרוביו שם לטמא בהו כל"ל. ח"מ: ח) בא"ד שהרי אחר שיפרוש ממנו יצקה. תי' יצקה ממחק וי"ב יל': ט) בא"ד על שאר מתים שם מאהיל. תי' שם ממחק וי"ב ומאהיל וכו' וכן שמעתי מאשלי רבדבי מן וכן עד רבדבי ממחק וי"ב וכן שניו בגאבל רבדבי בפ"ה כל"ל. ח"מ: י) בא"ד לשון ר"י שהגיר יושב בבית וכו' שהוא שם. נ"ב מן שהגיר עד שם כל זה ממחק ומקומו לעיל בד"ה מר בר רב אשי וכאמור שם על הגליון: כ) ד"ה במותם וכו' גליון בת"כ כתב. תיבות בת"כ כתב ממחקו וי"ב בספרי כתוב וכ"ה ג"כ בהבה פ' נשא. ח"מ: ל) ד"ה ת"כ וכו' מהך בריית"א דמגוייד לא חיי טמוי לא מטמא הא מחייא לא.

מ) מלי ל"ל דאם שהכניס ראשו חייב ב' וכו' ונראה דהיינו גרס בדברי רבא הכנים ראשו טומאה וכו': נ) לפנינו הגירסא בבה"ג רבא וכ"ה בתוס' כאן ד"ה ומהכא וע"ש בבה"ג דפסק כדברי משום דסתם מתני' אתיא כוותיה ודברי רבינו התוס' כאן ל"ש.

נקט כשהוא גוסס ולא קאמר כשהוא חולה. ומכאן יש ללמוד דכהן אסור ליכנוס לבית הקברות אפילו לקרובים שמטמא להם שהרי אחר שפירש ממנו אמרינן הכא שהוא לוקה כשהוא נוגע או מאהיל על אחר: להחלו עד שעה שימות. לאפוקי מגוייד וגוסס דלהחלו משמע אחר שנעשה חלל: משמעות דורשים איכא בינייהו. תרוייהו סברי לאפוקי מגוייד וגוסס ומר דריש ליה מהאי קרא ומר מהאי קרא: מ"ד מלהחלו אפילו גוסס. דשפיר מקרי חלל כיון דרוב גוסס למיתה: אבל מטמא הוא בזיבה ובנגעים אם היה אביו בה מצורע: א"כ לימא קרא להחל דשמעינן גוסס דחשיב חלל: ואפילו מגוייד. מתוחק לאיברי ל' גודו אילנא: לענין אתחולי הוא דאתחיל. נהי דגלי במותם שאינו מטמא עד שימות ואינו לוקה משום לא יטמא מ"מ לוקה משום להחלו דכיון דסמוך ללא יטמא דרשינן נמי לאו אלהחלו כאילו כתיב לא יטמא בעל בעמו ולא להחלו דהיינו גוסס שאינו ראוי לחיות. ומהכא שמעינן דכהן אינו מוזהר על הגוסס דקי"ל כר"י לגבי ר"ל דאמר משמעות דורשים איכא בינייהו ובין לר' ובין לרבנן אינו מוזהר עליו עד שימות. ומיהו בה"ג גורס אביי במקום ר"ל ולפ"ז הלכה כרבה לגבי אביי ולרבה פליגי ר' ורבנן בגוסס ואין הלכה כר' מחבירו נמצא כהן מוזהר

אצבעותיו דכריעה בריש**א**. ולא מצי לאוקומה כגון שנכנס דרך אחוריו שאין זה דרך ביאה כדאמר פ"ק דחולין ובפ"ב דשבועות ולכולהו הוה מצי למיפרך מדעייל מיעוט גופיה איטמי ליה ומשום ביאה ליכא עד דעייל רובה: ובא חבירו ופרע עליו את המעזבה. וצ"ל שהוא בעצמו סייע לו דאי לא עביד מעשה לא לקי וחייב דאמר היינו מלקות: דעייל כשהוא גוסס וכו' וצ"ל דס"ל דהתראת ספק שמה התראה. ולי נראה כיון דרוב גוססים למיתה לא הוי התראת ספק ולהכי מגוייד וגוסס דלהחלו משמע אחר שנעשה חלל. ומכאן יש ללמוד דכהן אסור ליכנוס לבית הקברות אפילו לקרובים שמטמא להם שהרי אחר שפירש ממנו אמרינן הכא שהוא לוקה כשהוא נוגע או מאהיל על אחר: להחלו עד שעה שימות. לאפוקי מגוייד וגוסס דלהחלו משמע אחר שנעשה חלל: משמעות דורשים איכא בינייהו. תרוייהו סברי לאפוקי מגוייד וגוסס ומר דריש ליה מהאי קרא ומר מהאי קרא: מ"ד מלהחלו אפילו גוסס. דשפיר מקרי חלל כיון דרוב גוסס למיתה: אבל מטמא הוא בזיבה ובנגעים אם היה אביו בה מצורע: א"כ לימא קרא להחל דשמעינן גוסס דחשיב חלל: ואפילו מגוייד. מתוחק לאיברי ל' גודו אילנא: לענין אתחולי הוא דאתחיל. נהי דגלי במותם שאינו מטמא עד שימות ואינו לוקה משום לא יטמא מ"מ לוקה משום להחלו דכיון דסמוך ללא יטמא דרשינן נמי לאו אלהחלו כאילו כתיב לא יטמא בעל בעמו ולא להחלו דהיינו גוסס שאינו ראוי לחיות. ומהכא שמעינן דכהן אינו מוזהר על הגוסס דקי"ל כר"י לגבי ר"ל דאמר משמעות דורשים איכא בינייהו ובין לר' ובין לרבנן אינו מוזהר עליו עד שימות. ומיהו בה"ג גורס אביי במקום ר"ל ולפ"ז הלכה כרבה לגבי אביי ולרבה פליגי ר' ורבנן בגוסס ואין הלכה כר' מחבירו נמצא כהן מוזהר

מחייא לא. מן תי' טמוי עד לא נמחק: מ) ד"ה ולמ"ד וכו' והוי מצי לשנויי דהך בריית"א כאילך תנא ע) כל"ל. ח"מ: